

Cap a una Europa desnuclearitzada

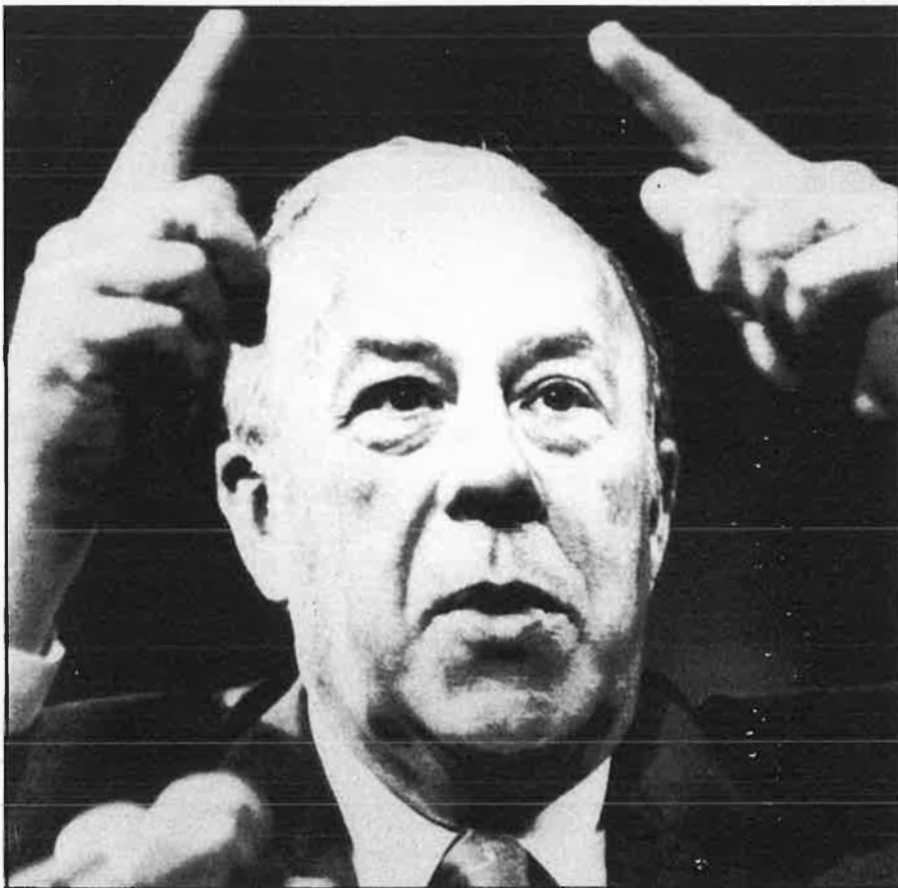
Per primera vegada en tota la història de la cursa armamentista nuclear es fa un alto el foc, i fins i tot marxa enrere en el procés d'escalada de producció atòmica de les dues superpotències. Per això es pot parlar sense embuts d'acord històric de reducció dels arsenals nuclears d'abast curt i mitjà entre Washington i Moscou.

Jordi Duch i Sesplugues

Un ambient de gran ansietat s'escampava pels quatre costats a la Casa Blanca, aquella mitjanit tan especial de dijous passat, dia 17. Poca estona abans, ja ben entrada la nit, els braços executors de la política exterior dels Estats Units i de la Unió Soviètica, Georges Schultz i Eduart Txevernatze, havien fet els darrers estira i arronsa del seu diàleg negociador al Departament d'Estat de Washington.

Amb un document esborrallat a les mans, van acabar eixint d'amagat d'aquest indret, com dos vulgars lladregots, temorencs de ser enxampats amb el cos del delictes als dits. Camí de la Casa Blanca, els nervis i una mena d'emoció infantil dels dos passatgers, acomodats darrere el cotxe oficial que els duia a la seu presidencial, els va fer més llarg que mai aquest viatge. L'ambient que els esperava al saló ovalat ja era de gran ansietat a aquella hora, i a partir d'aquell moment s'aniria fent més intens a cada minut que passava, i en van caldre trenta-cinc per fer decidir el gran patriarca d'Occident a anunciar la llum verda al principi d'acord de reducció de míssils nuclears. Per art d'encanteri, l'emoció i l'ansietat es van transfigurar en alegria regada amb cava. El brindis obligat de Reagan va ser per «la nova era antiatòmica».

Igualment, s'hauria pogut brindar per un futur continent europeu desnuclearitzat. Això, que era al pensament de tots els presents, quedava, però, en una altra dimensió, massa remota i massa real alhora per a merèixer una afirmació de compromís. Per començar, ja estava bé amb l'aposta antiatòmica. Els primers passos, ja se sap, sempre són importants, encara que es quedin curts. Tan curts, en aquest cas, com que de fet només significui el desmantellament del quatre per cent del total dels arsenals atòmics dels EUA i de l'URSS. Un quatre per cent, això sí, gens menyspreable perquè, en total, són mil cent tres vectors nuclears, per les dues bandes, que han de desaparèixer entre un i cinc anys.

Georges Schultz, una peça clau en les negociacions EUA-URSS.

El total es desglossa així: l'URSS desmantellarà 441 míssils SS-20 (d'abast mitjà), de tres caps nuclears cadascuna, que apunten cap a Europa, la Xina i el Japó. A més d'aquests, d'abast entre tres i cinc mil quilòmetres, Moscou també inutilitzarà uns altres 242 coets nuclears de curt abast, concretament: 112 SS-4, 110 SS-12 i 20 SS-23, que abracen objectius situats entre els cinc-cents i mil quilòmetres de distància. Per la seva banda, els EUA només han de desmantellar els «euro-míssils»: 240 míssils de creuer i 108 Pershing 2 estacionats a l'RFA, el Regne Unit, Itàlia i Bèlgica. Els 72 míssils més de curt abast, Pershing 1A, instal·lats a l'RFA, que han quedat exclosos de la negociació bilateral soviètic-nord-americana, també es destruiran per voluntat expressa de Bonn, influïda, això sí, per Washington.

Objectius futurs

És per tant, i les xifres ho canten, un bon començament. La continuació d'aquest procés és, però, ara com ara, una incògnita que Moscou té pressa d'aclarir com més aviat millor. Per als soviètics cal començar ja a parlar de negociar la destrucció de les armes nuclears tàctiques estacionades a Europa (de fins a cinc-cents quilòmetres d'abast), i de reducció al 50 per cent dels arsenals nuclears de llarg abast, amb més de cinc mil quilòmetres de radi d'acció.

Per entrar a negociar i acordar reduccions en aquest terreny dels arsenals nuclears estratègics (que resulten imprescindibles a Washington per impulsar el seu projecte de «guerra de les galàxies») i dels arsenals nuclears tàctics (que fonamenten l'estratègia de l'OTAN en la defensa convencional

europaea) caldrà, sense cap mena de dubte, un canvi radical en la mentalitat dels òrgans de direcció de les dues superpotències. L'ex-ministre espanyol d'afers estrangers i ex-ambaixador espanyol a l'ONU, Fernando Morán, considera essencial, per fer-ho possible, que «la visió general dels interessos dels sistemes prevalgui sobre el monopoli de la visió militar». La voluntat política de fer això és molt poc probable que arribi des dels dos estats més poderosos, per bé que es comença a entreveure a l'URSS alguna actitud semblant. En tot cas, és segur que als EUA aquesta intenció no existeix ni remota-

L'IDE contraataca

L'endemà mateix de fer-se públic l'acord de principi entre Washington i Moscou, el president Reagan tornava a insistir amb la Iniciativa de Defensa Estratègica (IDE), dient que «no sacrificaria el programa de defensa especial, i que ho deia per si algú creia que pogués estar temptat de fer-ho. Per reblar el clau d'aquest propòsit, el mateix Pentàgon també va anunciar, tot seguit, l'accelerament de la investigació del mateix projecte de militarització de l'espai.

Del costat soviètic no es pot dir que hi hagi, fins ara, una voluntat clara, en aquest sentit, de privilegiar els interessos polítics i econòmics per sobre dels estrictament militars. Tot i així, des de bon començament del mandat de l'actual líder Mikhail Gorbatxev, s'està observant, a l'URSS, una mena de disposició a anar baixant progressivament la guàrdia en matèria de política exterior i de defensa i seguretat. El progressiu esforç en aquest sentit no es va

concretar amb decisions satisfactòries fins el mes de març passat. En aquell primer moment, Gorbatxev va acceptar la negociació per a la reducció dels euro-míssils, deixant de banda els míssils francesos i britànics, a més d'acceptar deslligar d'aquesta negociació la Iniciativa de Defensa Estratègica dels EUA. La decisió de Moscou de deixar de vincular, tal com havia fet fins llavors com a condicions sine qua non per al desmantellament dels seus míssils d'abast mitjà, a la renúncia de Washington a l'IDE (més coneguda per «projecte de Guerra de les Galàxies») i a la inclusió dels coets de Londres i París dins el mateix paquet negociador, va obrir una primera via de sortida al cul-de-sac de Ginebra.

El camí, des de llavors, s'ha hagut d'anar aplanant amb noves concessions per les dues parts, bàsicament soviètiques, fins arribar al que va ser-ne el punt culminant, el passat 23 de juny. Aquell dia, en unes declaracions al diari indonesi *Merdeka*, Gorbatxev va dir que estava disposat a acceptar fins i tot la destrucció de tots els míssils soviètics d'abast mitjà instal·lats a l'extrem asiàtic de l'URSS, sense vincular-la a la retirada de la presència militar dels EUA a les Filipines, a Corea del Sud i a l'illa de Diego Garcia, a l'Índic. Amb aquest nou pas de Gorbatxev, precedit per la decisió de l'OTAN o d'acceptar un acord de reducció d'arsenals nuclears d'abast curt i mitjà a Europa, presa en sessió de Consell Atlàntic, se superaven els inconvenients que Washington interposava per avenir-se a firmar l'acord. L'últim entrebanc, però, encara havia de ser un altre: el dels 72 míssils nord-americans Pershing 1A, de curt abast, instal·lats

Els Pershing II, que aniran desapareixent del panorama europeu.

a l'RFA, que es va arranar, com ja hem dit, amb la bona voluntat de Bonn, estimulada per Washington.

Malgrat, però, aquestes concessions, el líder soviètic havia aconseguit dos objectius cabdals per fer via cap al seu projecte de transformació de la societat de l'URSS. D'una banda, Gorbatxev podia presentar l'acord com un èxit de la seva política exterior als caps i dirigents del Politburó i de l'Exèrcit. De l'altra, aconsegua acabar amb els míssils Pershing 2 d'alt risc per la seguretat interblocs, atesa la seva precisió de blanc i de rapidesa de vol, a només dotze minuts de camí de territori soviètic.

Teló de fons

El rerefons polític de l'acord, que l'ha embolcallat i alhora l'ha propiciat, ha tingut dos trets especialment destacats. L'un ha caracteritzat l'última etapa de la gestió presidencial nord-americana i ha tingut un ressò internacional escandalós. No és ni més ni menys que l'Iragate, que l'últim any ha enfonsat la popularitat del president nord-americà Ronald Reagan. L'afer de la venda d'armes a l'Iran, a canvi de l'alliberament d'ostatges nord-ame-

Doble Zero: Què destruiran els dos blocs

El tractat de desarmament afecta els míssils nuclears amb un abast de 310 a 3.200 milles —incloent-hi els Pershing 1A de l'RFA, portadors de caps nuclears controlats pels EUA.

	United States			Soviet Union			
Missil	Pershing 1A	Pershing 2	Cruise	SS-23	SS-12	SS-20	SS-4
Nombre de míssils desplegats	72	108	240	20	110	441	112
Caps nuclears	1	1	1	1	1	3	1
Abast (milles)	450	1,120	1,550	310	560	3,100	1,240

DATA NOT RELEASED

SOURCES: INTERNATIONAL INSTITUTE FOR STRATEGIC STUDIES; CENTER FOR DEFENSE INFORMATION

Fardor

NOVETATS en LLIBRES

<p>edicions 62 s/a</p> <p>FOUCAULT</p> <p>Gilles Deleuze Llibres a l'abast, 228. 160 pàgs.</p> <p>La millor síntesi creativa del pensament de Foucault, un dels filòsofs cabdals del món contemporani.</p>	<p> Editorial Laia</p> <p>VUIT DIES A REDUANT</p> <p>Josep Maria Illa Col·lecció el nus, núm. 66</p> <p>Un nou llibre de Josep M. Illa que és tot un seguit d'aventures insòlites.</p>
<p>Edicions BROMERA</p> <p>SHERLOCK HOLMES I ELS PLÀNOLS DEL BRUICE-PARTINGTON</p> <p>A. Conan Doyle</p> <p>Un misteriós assassinat posa al descobert la desaparició dels plànols del submarí Bruce-Partington, considerats com a top secret pel departament anglès de defensa.</p>	<p>EDITORIAL EMPÚRIES</p> <p>MATEU, EL FILL D'EN MARC</p> <p>Manuel Joan Arinyó Tros de Paper, núm. 24</p> <p>Alegria de viure, innocència i perversió: una novel·la eròtica excel·lent.</p>
<p> GREGAL LLIBRES consorci d'editors valencians s.a.</p> <p>COLLA</p> <p>Llengua 3r EGB cicle mitjà amb una guia didàctica</p> <p>Carles Mulet, Pep Bas, Toni Roderic, Remei Galiana, Antoni Server. Il·lustracions: Ada Garcia.</p>	<p> LA GALERA, S. A., EDITORIAL</p> <p>CRONOS</p> <p>Novel·les del segle XX per a la butxaca de la gent jove. Volums d'11 x 18 cm., enquadernació rústica, plastificada.</p> <p>16 títols publicats.</p>
<p> EDITORIAL TRES I QUATRE</p> <p>DAINA, 3</p> <p>Revista de literatura Dirigida per Vicent Alonso</p> <p>Col·laboracions de: Josep M. Sala Valldaura, Josep Piera, Paul de Man, Ignasi Farrinyes, Eugenio Montale i d'altres.</p>	<p> curial</p> <p>RANDA, 21</p> <p>Cultura i Història a Menorca. Dirigit per Josep Massot i Muntaner</p> <p>14 articles imprescindibles per al coneixement de la realitat menorquina.</p>
<p> ENCICLOPÈDIA CATALANA</p> <p>DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ</p> <p>Un volum de 14 x 21. 480 pàgines</p> <p>De venda a llibreries. «Els diccionaris de l'Enciclopèdia».</p>	<p>LES EDICIONS DEL BULLENT</p> <p>EL COLLAR MARAGDÍ DEL REI HUSSEIN</p> <p>Vicent Escrivà 2a. edició</p> <p>Un petit recull de narracions que són un homenatge als sarraïns que habitaren la nostra terra.</p>

ricans segrestats al Líban, defensada i propugnada des de la Casa Blanca, va ser sinònim per als europeus de cedir al xantatge terrorista. Un xantatge contra el qual el mateix Reagan no s'havia cansat d'advertir els seus aliats europeus.

Ara, amb l'acord històric a la butxaca, Reagan recupera el prestigi malmenat arran d'aquell escàndol amb connexions amb la guerrilla *contra* nicaragüenca, i ja pot estar segur que passarà als anals de la història contemporània com el primer cap d'estat nord-americà que aconsegueix reduir el perill nuclear.

Al seu torn, el cap del Kremlin també ha orientat l'acord dins el marc d'una estratègia global, que és la que ha agombolat en tot moment el procés negociador fins l'actual moment culminant. El procés de reformes propugnat per Gorbatxev té el motor d'inspiració, no en l'estratègia de desarmament, sinó en la del desenvolupament econòmic, que per fer-se efectiu s'ha d'impulsar paral·lelament al remodelatge de l'estructura sociopolítica. La primera autoritat de Moscou podrà, per tant, a partir d'ara, una vegada assolit l'acord, plantejar-se la reducció de la despesa militar i dedicar els beneficis d'aquesta operació d'estalvi al desenvolupament de la reforma econòmica

Panorama europeu

El clima d'eufòria amb què s'ha rebut a les capitals europees occidentals, amb l'única excepció de París, l'acord de desarmament nuclear, té a veure amb el que es considera el començament d'un renovat període de distensió entre les dues superpotències, i en la desaparició del risc que l'Europa Central fes real l'amenaça d'acabar sent teatre d'operacions nuclears entre les dues superpotències. A ningú no se li escapa, però, que els graus d'independència que en matèria de seguretat ha conquerit Europa amb el compromís soviètic-nord-americà, els acabarà pagant de la seva butxaca. A partir d'ara, el bloc de defensa atlàntica haurà de pressupostar increments més elevats de despesa en arsenals convencionals per compensar el dèficit que la cúpula de poder de l'OTAN considera que es pot acabar creant en matèria de seguretat a Europa.

Un fet, aquest, que preocupa molt especialment a França, que fins ara es considerava protegida darrere el mur nuclear defensiu de l'OTAN i que a partir d'ara deixarà al descobert la façana de la seva *force de frappe*. □